

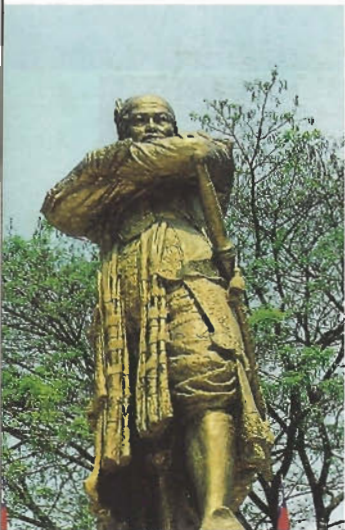
เจดีย์เมืองแปร

อินบุชิน

ราชินีพม่าแห่งเชียงใหม่

นิ นิ มยินทร์ เขียน

ไพฑูรย์ ดอกบัวแก้ว เรียบเรียง

อนุสาวรีย์พระเจ้าบุเรงนอง

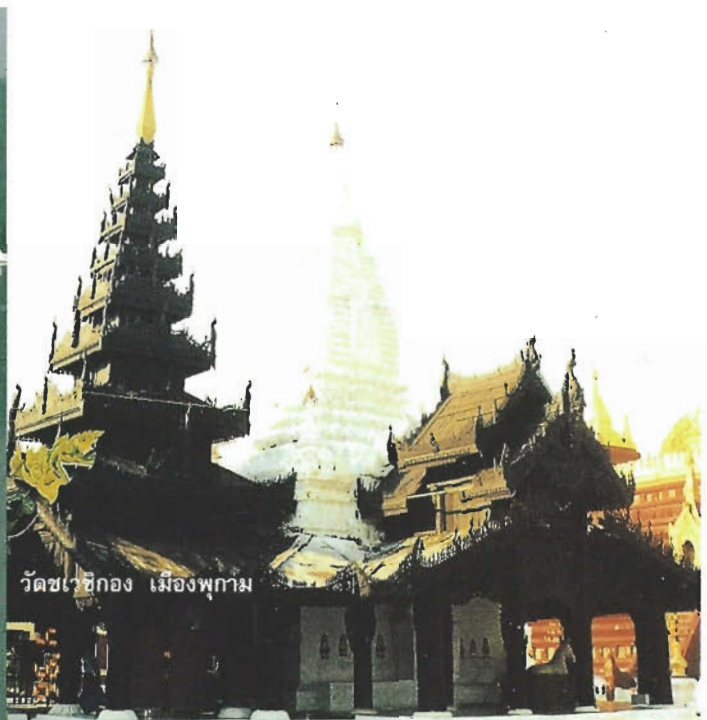
ในปี พ.ศ. 2001 พระเจ้าบุเรงนองทรงยึดครองเชียงใหม่ไว้เป็นเมืองขึ้น เพื่อใช้เป็นที่สะสมเสบียงไปตีอยุธยา ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. 2122-2150 ทรงแต่งตั้งให้พระราชโอรสที่ประสูติกับมเหสีชาวเชียงใหม่คือเจ้าชายนรธามังช่อมาเป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรล้านนา นรธามังช่อ กษัตริย์แห่งเชียงใหม่มีราชินีชื่อ 'อินบุชิน' ทรงมีโอรส 3 องค์ ธิดา 1 องค์ ภายหลังจากพระเจ้าบุเรงนองทรงสวรรคต และพระเจ้านันทบุเรงขึ้นครองราชย์ สมเด็จพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพ นรธามังช่อส่งพระธิดาถวายในสมเด็จพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา และส่งพระโอรสคือเจ้าชายทูลองถวายลงมาทำราชการกับสมเด็จพระนเรศวร เมื่อครั้งพม่ายอมอ่อนน้อมต่อไทย

เรื่องราวของราชินีอินบุชิน ภาคภาษาอังกฤษคือ VICTORY LAND OF GOLDEN YUN, A QUEEN AND HER POEM เขียนโดย นิ นิ มยินทร์ NI NI MYINT ผู้อำนวยการสำนักประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง ซึ่งนำเสนอบทความในการสัมมนาไทยศึกษาครั้งที่ 6 ที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2539

เรือพระที่นั่ง

ภาพจาก MYANMAR PERSPECTIVES

วัดชเวีทอง เมืองพุกาม

กำเนิดเจ้านางช้างเผือก

ระหว่างที่ข้าพเจ้ากำลังศึกษาค้นคว้าเอกสารโบราณพม่าของสิทธุกามนี สิงกะยาน เรื่องตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ZINME YAZAWIN ข้าพเจ้าได้พบโคลงกลอนของพม่าที่เรียกกันว่า 'ยาดู' YADU ซึ่งมีเนื้อหามากมายเกี่ยวกับเมืองเชียงใหม่ รูปแบบของกวีนิพนธ์ยาดูนั้น บทหนึ่งมีสามบาท บังคับฉันทลักษณ์โดยให้คำสุดท้ายของแต่ละบาทสัมผัสกัน ยุคทองของโคลงกลอนยาดูได้รับความนิยมในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 ถึงต้นศตวรรษที่ 17 โคลงกลอนของพม่าดังกล่าวเป็นการรจนาเกี่ยวกับความรัก ความโศกเศร้า การพลัดพรากและความงามของฤดูกาลต่าง ๆ

โคลงกลอนยาดูจำนวน 16 บทที่ข้าพเจ้าศึกษานั้น รจนาโดยราชินีพม่าในเชียงใหม่ ซึ่งมีคำขึ้นต้นหลายประการ เช่น 'แผ่นดินแห่งความอภิรมย์ของชาวยวน' แผ่นดินทองของชัชชนะแห่งชาวยวน เมืองแห่งชัชชนะของยวน และเมืองทองของ

ครั้งที่ 3 กับพระเจ้าสะโธรธรรมราชา โดยครั้งแรกพระนางรบตีเมดอร์ ทรงอภิเษกกับเชื้อพระวงศ์ ชื่อ มิน บา ซอร์ (MIN BA SAW) หลังจากมิน บา ซอร์ สิ้นพระชนม์ พระนางอภิเษกครั้งที่ 2 กับสิทธุกะยอติณ เจ้าเมืองสาลิน (SITHU KYAW HTIN OF SALIN) ครั้นเมื่อพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ (KING TABINSHWEHTI) ทรงพิชิตเมืองสาลินได้ในปี พ.ศ. 2086 ทรงพาพระนางรบตี เมดอร์ นิวัติสู่เมืองตองอู และโปรดให้อภิเษกสมรสกับพระเจ้าสะโธรธรรมราชา

ส่วนพระเจ้าสิทธุกะยอติณ ซึ่งหลบหนีออกจากเมืองสาลิน ได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ ณ เมืองสะแกง SAGAING และสามารถปราบชนะเมืองอังวะ INWA ได้ในปี พ.ศ. 2094 ทรงปกครองอังวะในพระนามใหม่ว่า 'พระเจ้านรปตีสิตู' (NARAPATISITHU) ต่อมาจึงถูกพระเจ้าบุเรงนองขับออกจากราชบัลลังก์ในปี พ.ศ. 2098 ตองอู อังวะ แปร ตกเป็นเมืองขึ้นของผู้ชนะสิบทิศ รวมทั้งหัวเมืองมอญและไทใหญ่

เจดีย์เมืองสะแกง

นาฏศิลป์พม่า

ชาวยวน เนื้อหาของโคลงกลอนกล่าวถึงความสวยงามของทิวทัศน์ ภูเขา สายน้ำ ดอกไม้และวัดอารามที่สมควรแก่การไหว้สักการะ

เนื้อหาส่วนหนึ่งของกวีนิพนธ์ดังกล่าวช่วยให้เราเข้าใจมากขึ้น เกี่ยวกับความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่ โดยผ่านวรรณกรรมพม่า โคลงกลอนซึ่งขึ้นด้วยคำว่า 'แผ่นดินทองของชัชชนะแห่งชาวยวน' รจนาโดยพระนางฉินบูชิน HSINBYUSHINME ราชินีพม่าในเชียงใหม่ทรงนิพนธ์ขึ้นในระหว่างที่พระสวามีคือนรธาัมย์ซ้อทรงกรีธาทัพไปตีเมืองฉางดา ZHANGDA (เชียงรุ่ง?) ณ มณฑลยูนนาน ในปี พ.ศ. 2126

ฉินบูชิน หรือ สิ้นมัวลีน มีความหมายว่า 'เจ้านางช้างเผือก' (LADY OF THE WHITE ELEPHANT) ท้าวเธอเป็นพระราชธิดาของพระเจ้าสะโธรธรรมราชา กษัตริย์แห่งเมืองแปร THADO DHAMMA RAJA KING OF PYAY ผู้เป็นพระอนุชาของพระเจ้าบุเรงนอง KING BAYINNAUNG พระราชมารดาคือพระนางรบตี เมดอร์ (NARAPATI MEDAW) ซึ่งอภิเษกสมรสเป็น

ในช่วงวัยเยาว์ของเจ้าหญิงฉินบูชิน

นับเป็นโอกาสอันดีที่ท้าวเธอได้รู้จักกับกวีแห่งราชสำนักเมืองแปร ผู้มีชื่อว่านะวะเด (NAWADE) ซึ่งเป็นบุตรของพระพี่เลี้ยงมิน บาซอร์ เมื่อพระเจ้าบุเรงนองทรงพิชิตอังวะได้ในปี พ.ศ. 2098 ทรงโปรดให้มหากวีนะวะเด มาเป็นกวีแห่งราชสำนักเมืองแปรของพระเจ้าสะโธรธรรมราชา เพื่อปฏิบัติรับใช้เจ้านายองค์เก่าคือพระนางรบตี เมดอร์ ผู้เป็นพระราชมารดาของเจ้าหญิงฉินบูชิน

มหากวีนะวะเดแห่งเมืองแปร เป็นผู้รจนบทเพลงกล่อมพระราชโอรสและธิดาที่มีชื่อเสียง 2 เพลง บทแรกเป็นของเจ้าหญิงมินตยา เมดอร์ ผู้เป็นพระกนิษฐาของเจ้าหญิงฉินบูชิน บทที่สองเป็นของพระธิดาของราชินีฉินบูชิน ผู้ซึ่งในเวลาต่อมาได้เป็นราชินีของอยุธยาในสมัยสมเด็จพระนเรศวร สำหรับบทเพลงของเจ้าหญิงฉินบูชินที่มหากวีนะวะเดแต่งให้ฉัน มีเนื้อหาดังนี้

ด้วยคุณความดีที่รักษาศีลห้าข้อ

ขอให้มีความเที่ยงตรงไร้มลทิน

ดุจดั่งสายฟ้าแลบนั้นเกิด

เจ้านางช้างเผือกเอ๋ย

เจดีย์ที่พุกาม สร้างโดยพระเจ้าปดิลิหุต

หอคอยเมืองมณฑลพะเยา

เจ้าชายนรธามังช่อ

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2117 เจ้าหญิงฉินบูชินทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าชายมินธะสิต (MINTHASIT) ผู้เป็นโอรสของพระเจ้าบุเรงนอง ซึ่งประสูติจากราชินีราชเทวีชาวเชียงใหม่ ในเวลาต่อมาเจ้าชายมินธะสิตได้เลื่อนพระยศเป็น 'เจ้าชายสายาวะดี' (PRINCE THARYARWADY) ซึ่งในพระราชพงศาวดารพม่าเรียกเป็นสองอย่างคือ สาราวดีมินทร์ และ ตายาวดีมินทร์ เจ้าชายหนุ่มแห่งพม่าผู้เป็นทั้งนักรบ เป็นทั้งกวีพระองค์นี้ มีความชำนาญในการแต่งโคลงกลอน แต่เจ้าหญิงฉินบูชินมีความเชี่ยวชาญมากกว่า สำหรับโคลงกลอนยาตูปทแรกของเจ้าชายสายาวะดีเป็นการรจนาถึงการจากพรากในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2119 เมื่อพระองค์ทรงนำทัพไปตีเมืองโมกองและโมยีน (MOGAUNG AND MOHNYIN) เจ้าชายสายาวะดีทรงกลับมาพร้อมด้วยชัยชนะเหนือไทใหญ่ และนำเอาช้างเผือกมาถวายพระเจ้าบุเรงนองด้วย จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็น 'เจ้าชายนรธามังช่อ' (NAWRAHTAMINSAW)

ในช่วงเวลาที่เจ้าชายสายาวะดีทรงนำกองทัพทหารเข้าโจมตีเมืองโมกองและโมยีนนั้น อาณาจักรหงสาวดีของพระเจ้าบุเรงนองกว้างใหญ่ไพศาล ทิศใต้จรดอยุธยา ตะวันออกจรดเวียงจันทน์ ตะวันตกจรดรัฐฉาน ทิศเหนือจรดฉางดา (เชียงรุ่ง?) ตะวันตกเฉียงเหนือจรดอัสสัมและมณีปุระ ส่วนเชียงใหม่ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าในปี พ.ศ. 2001 ซึ่งในสงครามครั้งนั้นพระราชบิดาของเจ้าหญิงฉินบูชินคือ พระเจ้าสะโคธรรมราชา แห่งเมืองแปรได้เสด็จมาตีอาณาจักรล้านนากับพระเจ้าบุเรงนองด้วย ภายหลังจากแผ่นดินทองของชาวยวนตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า พระदान (PHRA THAN) หรือพระसार คือพระเจ้าเมกุสิททวิงศ์ กษัตริย์เชียงใหม่ได้รับการแต่งตั้งจากพระเจ้าบุเรงนองให้ครองบัลลังก์สืบต่อไป ต่อมากษัตริย์เชียงใหม่เอาใจออกห่างในการทำศึกกับอยุธยา ในปี พ.ศ. 2106 พระเจ้าบุเรงนองและพระเจ้าสะโคธรรมราชาจึงกรีธาทัพมาตีเชียงใหม่อีกครั้ง และควบคุมตัวพระเจ้าเมกุสิททวิงศ์ไปพม่า พระเจ้าบุเรงนองโปรดให้พระนางวิสุทธิเทวี มเหสีของกษัตริย์เชียงใหม่

ขึ้นครองราชสมบัติสืบแทน

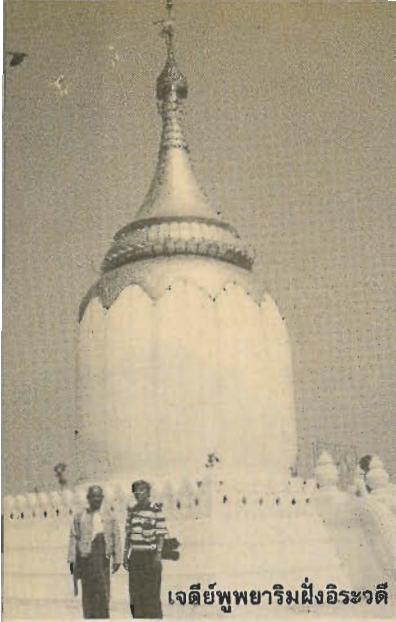
ในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2121 พระนางวิสุทธิเทวีสวรรคต พระเจ้าบุเรงนองทรงพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมในการขึ้นครองอาณาจักรล้านนา ครั้งนั้นพระราชนัดดาของพระองค์ทรงครองราชย์ในเมืองอังวะ แปรและตองอู ดังนั้นเจ้าชายนรธามังช่อจึงได้รับการแต่งตั้งให้มาครองเมืองเชียงใหม่ เมื่อเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2122

พระเจ้าบุเรงนองทรงบอกกับเจ้าชายนรธามังช่อว่า เชียงใหม่ในฐานะเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนามีความใหญ่โตมากกว่าเมืองแปร อังวะและตองอู จึงจำเป็นต้องปกครองด้วยความยุติธรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากขุนนางชั้นผู้ใหญ่ของเชียงใหม่ เช่น ญาแสนหลวง ญาจำบ้าน ญาน่าน และญาสามล้าน และก่อนที่เจ้าชายนรธามังช่อจะเสด็จมาครองเชียงใหม่ พระเจ้าบุเรงนองทรงนิมนต์พระเถระชั้นผู้ใหญ่ของเมืองหงสาวดีมาทำพิธี ณ มหาเจดีย์เจดีย์ะ ในพระราชพิธีมงคลครั้งนั้น พระเจ้าบุเรงนองทรงตรัสว่า

"ขอให้มกุฎราชกุมารจงมีความรักและเอ็นดูเจ้าชายนรธามังช่อเหมือนกับว่าเป็นพระอนุชา ส่วนเจ้าชายนรธามังช่อจงเคารพมกุฎราชกุมารเหมือนกับพระเชษฐาและพระบิดา ถ้าหากใครไม่เชื่อฟังคำสอน ไม่มีความสามัคคีกันแล้ว ศาสนจักรและอาณาจักรอันเกรียงไกรก็จะล่มสลาย ถ้าหากใครผิดสัญญา ข้าราชการบริพารจะสาบแช่งกระดูกของท่าน และเพื่อเป็นการย้ำเตือนพันธะสัญญาดังกล่าว จงมองดูแหวนสองวงที่มอบไว้ให้นี้ เพื่อที่จะไม่ให้ลืมเลือนและรักกันมากยิ่งขึ้น"

ต่อมา ในเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2122 เจ้าชายนรธามังช่อจึงเสด็จสู่เชียงใหม่ พร้อมด้วยเจ้าหญิงฉินบูชิน กาลเวลาดังกล่าว นระเวต มหากวีแห่งราชสำนักเมืองแปรรจนาถวินิพนธ์ยาตูปทเฉลิมฉลองวาระโอกาสแห่งการเสด็จมาครองเชียงใหม่ ของเจ้าชายและเจ้าหญิงพม่า ดังนี้

แก้ววันหลังคืนเดือนเพ็ญ
พระจันทร์เหลือครึ่งเสี้ยว
คือวันเคลื่อนขบวนพยุหยาตรา

เจดีย์พุทธอาริมฝั่งอิระวดี

วัดผ่องตออยู่ เมืองยองห่วย

ของเจ้าชายแห่งราชวงศ์ตองอู
เพื่อเหยียบย่างพระบาทสี่เงิน
กำชัยชนะเหนืออาณาจักรล้านนา

ในฤดูร้อนปี พ.ศ. 2122 เจ้าชายนรธามังช่อและ
เจ้าหญิงฉินบุชินเสด็จสู่เชียงใหม่ ระหว่างเส้นทางแม่ละเมา-ตาก
'ฉินบุชิน' พระนามที่แปลว่า 'เจ้านางข้างเผือก' ทรงประสูติโอรส
ณ บริเวณดอยหลวง จึงให้พระนามโอรสว่า TU LAUNG (น่าจะ
เป็น 'ภูหลวง') ซึ่งในหนังสือไทยรบพม่าเรียกเจ้าชายองค์นี้ว่า
'ทูลอง'

ในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2122 ตรงกับจุลศักราช
ได้ 941 เจ้าชายนรธามังช่อและเจ้าหญิงฉินบุชินเสด็จถึงเชียงใหม่
และขึ้นครองราชย์ในปีนั้น อย่างไรก็ตาม ระหว่างที่ทรงครองราชย์
ในอาณาจักรล้านนา สงครามและการรบกวนทำให้เจ้าชายนรธามังช่อ
จำต้องนำกองทหารออกสู้สมรภูมิต่าง แต่การที่ทรงเป็นทั้งนักรบ
เป็นทั้งกวี การนิราศจากเมืองเชียงใหม่ท่ามกลางความรักและ
ความห่วงใยในราชินี เจ้าชายนรธามังช่อทรงรจนากวีนิพนธ์ยาตู่
พรรณนาความรู้สึกของพระองค์ว่า

ล้านนาประเทศเมืองทอง
กลางสมรภูมิตบยามเหน็บหนาว
สายหมอกล่องลอยอ้อยอิ่ง
สายลมบาดครีดิวิญญูญาณ
สายแดดเร็นหายไปจากภูสูง

ป่าเขาอ้างว้าง
ไอ้ ฉินบุชิน
ราชินีแห่งเชียงใหม่
นางในดวงใจของข้า
รบพุ่งอยู่แคว้นแดนใด
ใจข้าคิดถึงแต่เจ้า
บนแผ่นดินล้านนา เจ้าหญิงฉินบุชินทรงถวิลหาหงสาวดี

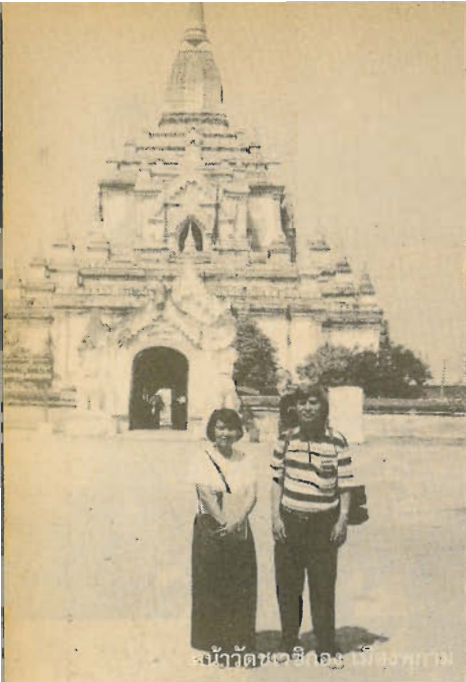

พิณพม่า

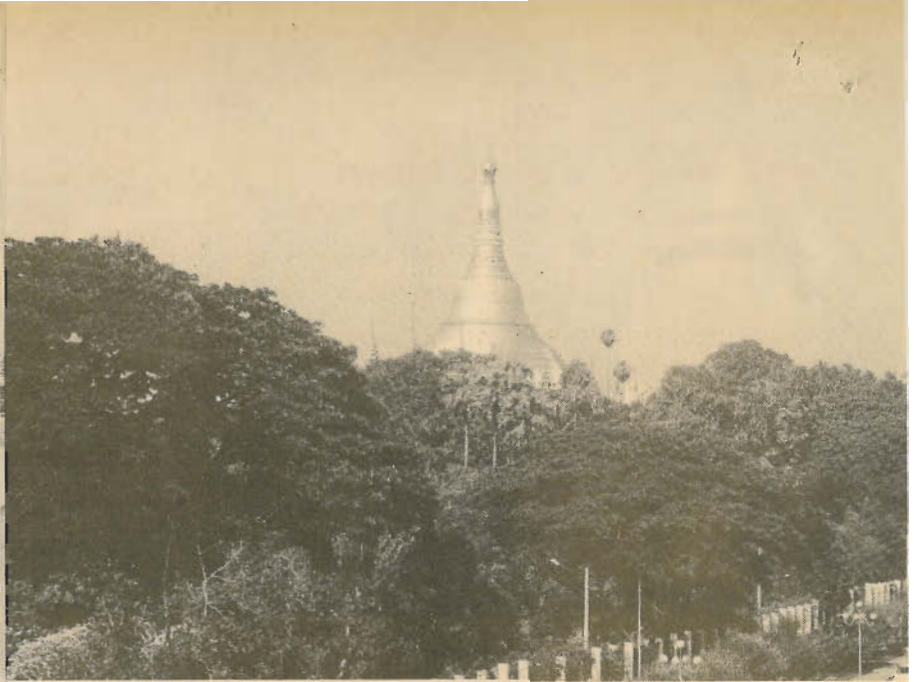
และเมืองแปร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ยังทรงเยาว์วัย
แต่วันและคืนล่วงเลยผ่านไป ฤดูกาลผันเปลี่ยน บัดนี้ พระนาง
คือราชินีพม่าแห่งเชียงใหม่ ผู้ซึ่งเสด็จไปไหว้สักการะพระ-
ธาตุดอยสุเทพ ทอดทัศนาทิวทัศน์อันสวยงามของแผ่นดินแห่ง
คนยวน

ในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2126 เมื่อเจ้าชายนรธามังช่อ
ทรงกรีธาทัพไปตีเมืองฉางดา เจ้าหญิงฉินบุชินทรงรจนากวี
นิพนธ์ยาตู่พรรณนาการจากพรากในฤดูร้อน เมื่อสายลม
ปลิวพัดไปไม้ร่วงหล่น และเจ้าชายในดวงใจนิราศไปสู่ตอนใต้
ของมณฑล ยูนนานของจีนว่า

ยวนระมิงค์เมืองรมณีย์
อาณาจักรในหุบเขาของเรา
สวยงามราวสวรรค์
สายธารใสเย็น
นกร้องในราวป่า
ดอกไม้บานาพันธุ์เบ่งบาน

นางแก้วและนางใจ

ลมหนาวพัดผ่านเลย
 สายลมร้อนมาแยมเยือน
 ตรุษปีใหม่กำลังจะมาถึง
 แต่คนรักข้าจากพราวไปไกล
 นรธา มังช่อไปรบ
 ใจข้าเปล่าเปลี่ยว
 รอคอยแต่การกลับมา
 สายลมโบกโบย
 ใบไม้ร่วงหล่น
 ใจข้าหม่นหมอง
 ลืมตัดดอกไม้บนมุ่นมวยผม
 คนรักข้าไปรบ
 ข้าก้มกราบพระแก้ว พระสิงห์
 บนบานเจดีย์ทองบนดอยสุเทพ
 ขอให้นรธา มังช่อ
 กลับมาโดยปลอดภัย
 เจ้าชายนรธา มังช่อ ทรงรจนาทกวิเอ๋ยชมความ

น่ารักของเจ้าหญิงฉินบูชินว่า
 นางใดในดินแดนที่ข้าได้พบ
 ฤาเทียบกับเจ้าได้
 ข้าตัดดอกไม้ให้เจ้า
 นางผู้มีสิริโฉมงามล้ำ
 ยอดชีวิตของข้า
 ราชนิพมาแห่งเชียงใหม่

กาลต่อมา เหตุการณ์ในพม่าแปรเปลี่ยน โดยในปี พ.ศ. 2129 สองปีหลังจากนรธา มังช่อเสด็จมาครองเมือง พระเจ้าบุเรงนองทรงสวรรคต และพระเจ้านันทบุเรง (NANDABAYIN)

ขึ้นครองราชย์ แต่ก็ได้รับการขัดขวางจากพระเจ้าสะโดมิ่งซ่อ (THADO MINSAW) กษัตริย์อังวะซึ่งชักชวนให้เจ้าเมืองแปร ตองอู และเชียงใหม่ก่อการกบฏ แต่นรธา มังช่อจำคำของพระเจ้าบุเรงนองที่ไว้ไว้เมื่อ 4 ปีที่ผ่านมาว่าให้สามัคคีกัน จึงกรีธาทัพไปช่วยพระเจ้านันทบุเรงปราบปรามพระเจ้าสะโดมิ่งซ่อในปี พ.ศ. 2127

ต่อมาสัมพันธ์ไมตรีระหว่างนรธา มังช่อกับพระเจ้านันทบุเรงไม่ค่อยมั่งคั่งนัก ภายหลังจากที่สมเด็จพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพและยกทัพไปตีหงสาวดี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2131 โอรสของพระเจ้านันทบุเรงคือมินคยีหนอง (MINGYI HNAUNG) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองแปร ภายหลังจากที่พระเจ้าสะโอดธรรมราชา พระราชบิดาของเจ้าหญิงฉินบูชินถึงแก่พิราลัย และเพื่อเป็นการป้องกันการก่อกบฏ พระเจ้านันทบุเรงจึงทรงรับสั่งให้กษัตริย์ตองอู หนะยงยาน (NYAUNGYAN) และนรธา มังช่อส่งพระราชโอรสไปเป็นตัวประกันที่หงสาวดี นรธา มังช่อเห็นว่าภารกิจที่ส่งพระราชโอรสคือเจ้าทูลองกับข้างศึกซาบูกะแยตทะเย (ZABU KYETHHAYE) ไปให้พระเจ้านันทบุเรงนั้น ไม่มีเหตุผลสมควร จึงทรงปฏิเสธ ซึ่งรวมทั้งหนะยงยาน และกษัตริย์ตองอูด้วย

ในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2142 กษัตริย์ตองอูคือพระเจ้ามหาธรรมราชา ทรงยกทัพมาตีหงสาวดีและควบคุมตัวพระเจ้านันทบุเรงไปไว้ยังเมืองตองอู นับตั้งแต่นั้นมาสัมพันธ์ไมตรีระหว่างหงสาวดีกับเชียงใหม่ก็สิ้นสุดลง เมื่อนรธา มังช่อยอมอ่อนน้อมต่ออยุธยา ภายหลังจากที่สมเด็จพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2127

ฉินบูชิน เจ้านางข้างเผือกทรงมีพระราชธิดากับนรธา มังช่อหนึ่งองค์คือ บะยีน นามาดอว์ (BAYIN HNAMADAW) ซึ่งถูกส่งตัวไปถวายแด่ราชสำนักอยุธยา และรู้จักกันในวรรณกรรม

พม่าว่า 'ราชินีของอยุธยา' (QUEEN OF AYUTTHAYA)

เจ้าชายนรธา มังช่อครองราชย์ในเชียงใหม่เป็นเวลา 28 ปีก็ถึงแก่พิราลัย เมื่อปี พ.ศ. 2150 และความยุ่งยากก็เกิดขึ้นกับโอรสองค์แรกกับองค์ที่สองคือ เจ้าชายทูลองกับเจ้าชายมินเย ดิบบา MIN YE DIBBA ในเวลาต่อมาเจ้าชายทูลองถูกลอบปลงพระชนม์ เจ้าชายมินเย ดิบบา หรือเจ้าชายชัยทิพ หรือมองกอยต่อ จึงขึ้นครองราชสมบัติในปี พ.ศ. 2150 แต่ความขัดแย้งก็เกิดขึ้นอีกเป็นครั้งที่ 2 เมื่อเจ้าชายสะโดกะยอ (THADO KYAW) ซึ่งเป็นโอรสองค์สุดท้ายของนรธา มังช่อก่อการกบฏบังคับให้เจ้าชายมินเย ดิบบา พระเชษฐาทรงผนวช แต่ความยุ่งยากของบ้านเมืองก็จบลง เมื่อพระเจ้าอะนอกเปตลูน (ANAUKPETLUN) เจ้าเมืองอังวะยกทัพมาทางเกาะตะมะในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2157 กองทัพพม่าปิดล้อมเมืองเชียงใหม่ เจ้าชายสะโดกะยอสิ้นพระชนม์ในสนามรบ และเจ้าชายมินเย ดิบบา โอรสของนรธา มังช่อและฉินบุชิน ครองราชย์ในเมืองเชียงใหม่สืบมา ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2154-2157

ในช่วงสุดท้ายของชีวิตฉินบุชิน 'เจ้านางข้างเผือก' ราชินีพม่าแห่งเชียงใหม่ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าพระนางทรงสิ้นพระชนม์ก่อนพระสวามี หรือทรงมีอายุยืนได้ทันเห็นพระโอรส ทั้ง 3 แย่งชิงราชสมบัติกัน อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2126 ภายหลังจากเจ้าหญิงฉินบุชินทรงระงับโคลงกลอนยาดูเอ่ยชมความงามของเชียงใหม่ หลายสิ่งหลายอย่างเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าคูเมืองและกำแพงเมืองนั้นยังคงอยู่ แต่พระเจ้าแก้วกันิราชไปสู่รัตนโกสินทร์แล้ว แต่ถึงกระนั้นองค์พระธาดุดอยสุเทพที่เจ้านางข้างเผือกเคยไหว้สาส์กการก็ยังคงสุกสว่างอยู่กลางดวงใจของพุทธศาสนิกชนตลอดมา รวมทั้งโคลงกลอนยาดูของพม่าอันไพเราะก็ยังคงเต็มไปด้วยมนตร์ขลัง และรอคอยให้เราค้นหาสัมพันธไมตรีอันลึกซึ้งซึ่งระหว่างไทยกับพม่า โดยมีบทวีของเจ้าหญิงฉินบุชิน เจ้านางข้างเผือกเป็นสะพานก้าวข้ามสนามรบไปสู่ความรักและความเข้าอกเข้าใจในความเป็นบ้านพี่เมืองน้อง ยุติการรบราฆ่าฟันกันโดยสิ้นเชิง

ยวนระมิงค์เมืองโยเดีย

อยุธยาหงสาวดี

จากอิระวดีสู่สาละวิน

ปิงสู่เจ้าพระยา

ดาลดลให้ไทยพม่า

สมัครสมานสามัคคีกัน

ภายในร่มเงาของพุทธศาสนา

อันร่มเย็นนั้นด้วยเกิด

